

Evaluering av nasjonal- og flerregional behandlingstjenester 2015

Kriterier i denne evalueringen bygger på regelverk fastsatt i forskrift om godkjenning av sykehus, bruk av betegnelsen universitetssykehus og nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten av 17. desember 2010, kapittel 4, og tilhørende veileder om Godkjenning av nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten, sist revidert 1.mai 2014.

Navn på tjenesten:	Nasjonal behandlingstjeneste for hørsel og psykisk helse		
Lokalisering:	Oslo universitetssykehus HF		
<p>Tjenestens innhold: <i>Det skal utarbeides en kort beskrivelse (inntil 100 ord) av tjenestens innhold, formål og avgrensning. Bare de helseforetak som er tillagt ansvar for en nasjonal eller flerregional behandlingstjeneste skal drive høyspesialisert pasientbehandling innenfor tjenestens ansvarsområde. Beskrivelsen av tjenestens innhold må være tydelig på hvilket behandlingstilbud tjenesten skal ivareta. Beskrivelsen skal være forståelig for brukere og publikum generelt.</i></p>			
<p>Ja Nei Ikke oppgitt</p>			
Er tjenestens innhold, formål og avgrensning tilstrekkelig beskrevet?	X		
<p>Kommentar: Det er forutsatt at alle godkjente nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten er kjent og likeverdig tilgjengelig for alle potensielle brukere. Dette omfatter både pasienter, pårørende helsepersonell og publikum for øvrig. Som ledd i dette er det utarbeidet en beskrivelse av den enkelte godkjente nasjonale tjeneste. Tjenestens beskrivelse er revidert i 2015.</p>			
<p>Tilgjengelighet: <i>Nasjonale og flerregionale behandlingstjenester tillagt ansvaret for å ivareta all utredning og behandling nasjonalt innenfor tjenestens ansvarsområde. Tjenesten skal sørge for at tilbud om utredning og behandling er likeverdig tilgjengelig. Tjenesten skal etablere egne systemer for å kunne dokumentere den nasjonale tjenestens virksomhet og for å kunne avdekke eventuelle forskjeller i tilgjengelighet.</i></p>			
<p>Ja Nei Ikke oppgitt</p>			
Er tjenesten likeverdig tilgjengelig ut fra antall nyhenvisninger fordelt pr region?	X		
<p>Kommentar: Det har vært 62 nyhenviste pasienter i 2015. En overvekt av pasientene kommer fra tjenestens egen region. Det fremgår av årsrapporten og referansegruppen tilbakemelding en plausibel forklaring på hvorfor det er slik. Det er bosatt flere pasienter som har behov for denne tjenesten i Østlandsområdet enn ellers. Det oppfattes derfor at tjenesten er tilnærmet likeverdig</p>			

tilgjengelig.

Det fremgår av årsrapporten at tjenesten har erfart at pasienter i målgruppen ikke blir henvist fordi tjenesten ikke er godt nok kjent eller at de regionale tjenestene mener de ivaretar et godt nok tilbud selv.

Nasjonale og flerregionale behandlingstjenester skal på vegne av de fire helseregionene ivareta «sørge for ansvaret» for alle pasienter innenfor sitt definerte ansvarsområde. Når en behandling er sentralisert til en nasjonal behandlingstjeneste, har helsetjenesten plikt til å henvise alle pasienter som faller inn under tjenestens ansvarsområde.

Det må forutsettes at alle pasienter blir vurdert etter samme inklusjons- og henvisningskriterier, og at tjenesten er helt tydelig på hvilke pasienter som omfattes av den nasjonale behandlingstjenestens ansvar. Det er tjenestens ansvar å sikre at behandlingstilbudet og henvisningskriteriene er kjent for alle aktuelle henvisere til tjenesten. Dette er en av hovedbegrunnelsene for at behandlingstjenesten skal utarbeide en egen plan for kompetansespredning.

Det fremgår av årsrapport at tjenesten har utarbeidet egne henvisningskriterier. Det er i tillegg utarbeidet en retningslinje som tydeliggjør hvilke pasienter som skal henvises.

Det bes om at tjenesten også for senere årsrapporter kvitterer ut om det er utarbeidet egne henvisningskriterier for tjenesten.

Kompetansespredning, veiledning og rådgivning:

Nasjonale og flerregionale behandlingstjenester skal sørge for veiledning, kunnskaps og kompetansespredning til helsetjenesten, andre tjenesteytere og brukere, og bidra i relevant undervisning. Ikke minst vil dette dreie seg om å spre kunnskap om diagnostikk, behandling og oppfølging av pasienter innenfor tjenestens ansvarsområde og om hvordan helsetjenesten i alle helseregioner kan underbygge og dra nytte av den nasjonale behandlingstjenesten. Dette er et systematisk arbeid som krever at det utarbeides en plan for kompetansespredning.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Driver tjenesten kompetansespredning, rådgivning og veiledning?	X		

Kommentar:

Tjenesten deltar i grunn-, etter- og videreutdanning av helsepersonell og rapporterer om ulike aktiviteter knyttet til kompetansespredning til helsepersonell, andre faggrupper, pasienter, pårørende og allmennheten.

Tjenesten har en egen nettside. Nettsiden er lett søkbar og inneholder henvisningskriterier og kontaktopplysninger. Det er under utvikling en ny nettside. Det fremgår at tjenesten gir veiledning til helsetjenesten og brukere. Tjenesten gjennomfører jevnlige møter med brukerorganisasjoner og andre samarbeidsorganer.

Det fremgår av nettsiden at tjenesten bruker begrepet nasjonalt senter. Dette må tjenesten endre. Nasjonale tjenester skal kun benytte det navn som fremgår av godkjenningssdokumentet

av 7. juli 2011. (Ref. Veileder.)

Ifm fjorårets evaluering etterlyste direktoratet informasjon om tjenesten har utarbeidet en plan for kompetansespredning. Det fremgår nå at en slik plan er utarbeidet.

Helsedirektoratet minner om at alle nasjonale og flerregionale behandlingstjenester skal utarbeide en plan for kompetansespredning. Planen skal bygge på en kartlegging og analyse av behov for kompetansespredning og skal beskrive hvordan kunnskap om tjenestens innhold og henvisningskriterier gjøres kjent nasjonalt for helsepersonell, brukere og pårørende og hvordan veiledning og rådgivning er tilrettelagt.

I henhold til regelverk skal nasjonale behandlingstjenester bidra til etablering og oppfølging av helhetlige pasientforløp og skal drive veiledning og kompetansespredning når det gjelder oppfølging av pasienter innenfor tjenestens ansvarsområde.

Direktoratet forutsetter at alle nasjonale tjenester rapporterer årlig om tjenesten har en slik plan og om denne er utarbeidet i tråd med beskrivelsen over.

Kvalitetssystem:

Formålet med å etablere en nasjonal tjeneste, er å heve kvaliteten på helsetjenesten. Nasjonale og flerregionale behandlingstjenester skal etablere system for å overvåke og følge opp egne behandlingsresultater eksempelvis gjennom bruk av dokumentasjonssystemer, herunder kvalitetsregistre, biobanker mv.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Er det etablert et system for å overvåke egne behandlingsresultater?		X	
Er det knyttet kvalitetsregister eller biobank til tjenesten?		X	

Kommentar:

Det fremgår ikke av årsrapporten om tjenesten har etablert et system som gjør det mulig å overvåke behandlingsresultater. Nasjonale tjenester må kunne dokumentere resultater av de oppgavene de er tillagt.

Alle nasjonale behandlingstjenester skal etablere systemer for å overvåke og følge opp egne behandlingsresultater. Dette er et krav både iht regler for etablering og drift av nasjonale tjenester og regler for forsvarlig drift. Etablering av en nasjonal eller flerregional behandlingstjeneste betyr at all behandling blir sentralisert til et eller to helseforetak og at behandlingstjenesten ivaretar «sørge for ansvaret» på vegne av alle helseregioner innenfor sitt definerte ansvarsområde. Det er derfor viktig at tjenestens behandlingsresultater gjøres løpende tilgjengelig for landets helseregioner og helseforetak.

Det forutsettes at nasjonale behandlingstjenester bekrefter ved årsrapportering om tjenesten har etablert et system for å overvåke og følge opp egne behandlingsresultater.

Forskningsaktivitet:

En sentralisering av behandlingen til ett eller to steder i landet skal bidra til økt kvalitet gjennom oppbygging av faglig spisskompetanse. Kompetansen skal bygge på kunnskap som er vitenskapelig dokumentert og som fremkommer gjennom forskning, kunnskapsoppsummeringer, medisinsk metodevurdering m.m. Det forventes derfor at Nasjonale behandlingstjenester deltar i forskning og bidrar til etablering/oppbygging av nasjonale og internasjonale forskningsnettverk.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Drives det forskning ved tjenesten?	X		
Deltar tjenesten i nasjonale eller internasjonale forskningsnettverk?	X		

Kommentar:

Det rapporteres om forskningsproduksjon. Det vises til en publisert vitenskapelig artikkel og forskningsprosjekter som pågår.

Tjenesten deltar i internasjonale forskernettverk.

Resultatmål:

Nasjonale og flerregionale behandlingstjenester skal utarbeide resultatmål for de oppgaver som er tillagt tjenesten, og etablere et system for å dokumentere oppnådd resultat. Resultatmål for behandlingstjenester bygger på begrunnelsen for etablering. De skal være operasjonaliserbare og skal kunne måles.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Er det utarbeidet resultatmål for tjenesten?	X		

Kommentar:

Det fremgår at det er utarbeidet resultatmål for tjenesten.

Referansegruppe:

Det skal oppnevnes en faglige referansegrupper for alle nasjonale tjenester. Gruppens fremste oppgaver er å bidra til at de nasjonale tjenestene blir drevet i tråd med intensjonen og at de avgir årlig rapportering fra sitt arbeid. Oppgaver, sammensetning og funksjon fremgår av referansegruppens mandat og regelverk for ordningen.

	Ja	Nei	Ikke oppgitt
Er det oppnevnt referansegruppe til tjenesten?	X		
Har referansegruppen godkjent tjenestens årsrapport?	X		
Representerer leder av referansegruppen en annen helseregion enn den region hvor tjenesten er lokalisert?	X		

Er alle helseregioner representert i referansegruppen?	X		
Har referansegruppen brukerrepresentasjon?	X		
Er det vurdert deltagelse fra andre aktører i referansegruppen?	X		

Kommentar:

Tjenesten har en bredt sammensatt faglig referansegruppe. Referansegruppen har godkjent tjenestens årsrapport. Det vises til referansegruppens tilbakemelding.

Referansegruppens tilbakemelding er viktig for å kunne fastslå om tjenesten fungerer i tråd med intensjonen. Det etterlyses derfor en bedre og mer utfyllende tilbakemelding fra referansegruppen på dette området.

Direktoratet minner om at det er utarbeidet et eget mandat for faglig referansegrupper. Mandatet beskriver intensjon og oppgaver for de faglige referansegruppene.

Helsedirektoratets vurdering og anbefaling:

Helsedirektoratets vurdering er basert på opplysninger gitt i årsrapport fra tjenesten og kommentarer gitt av den faglige referansegruppen. Vurderingstema bygger på regelverk for ordningen.

Det vises til kommentarer gitt for det enkelte punkt i denne evalueringen. Tjenesten har fulgt opp vurderinger og anbefalinger som ble gitt ved fjorårets evaluering.

I årsrapport for 2014 var det uklart hvorfor denne tjenesten var en nasjonal behandlingstjeneste og hva slags tilbud og rolle denne tjenesten hadde utover de behandlingstilbud som finnes regionalt. Årsrapporten for 2015 svarer ut dette på en god måte.

Denne nasjonale behandlingstjenesten ble godkjent ved brev av 7. juli 2011 fra Helse- og omsorgsdepartementet. Det betyr at tjenesten må forholde seg til det regelverk for etablering og drift som fremgår av forskrift og Veileder. Det innbefatter at tjenesten må benytte det navn som fremgår av godkjenningsbrevet.

Årsrapporten peker på at nasjonale behandlingstjenester innenfor psykisk helsevern må legge andre vurderinger og arbeidsmetoder til grunn for sitt arbeid. Det fremgår av rapporten som de regionale helseforetakene utarbeidet i 2009 at denne tjenesten er et tilbud om «*Psykiatrisk utredning og behandling til mennesker i alle aldre med kombinasjonen betydelig hørselstap og psykiske lidelser. Utgangspunktet er at et klart flertall av pasienter skal behandles i det enkelte RHF, og at det er en minoritet med særlig kompliserte og vanskelige tilstander som skal henvises til behandlingstjenesten.*» Dette er lagt til grunn ved godkjenning av tjenesten.

Det er ikke riktig at nasjonale behandlingstjenester i første rekke er etablert av hensyn til særlig kostbart utstyr. Et stort antall nasjonale behandlingstjenester er etablert nettopp av hensyn til behovet for tverrfaglig spesialisert kompetanse og nødvendig infrastruktur. Flere driver med utadrettet virksomhet. Denne nasjonale tjenesten skiller seg derfor ikke spesielt ut fra mange andre nasjonale behandlingstjenester.

Det fremgår at denne behandlingstjenesten fortsatt ikke har et system for å overvåke og følge

opp egne behandlingsresultater. Dette må tjenesten prioritere i 2016. Det er et krav at alle nasjonale tjenester skal drive forsvarlig og i tillegg skal kunne dokumentere effekt av egen virksomhet.

Det forutsettes at vurderinger og anbefalinger følges opp.

Direktoratet minner om at det i tråd med regelverk for etablering og drift av nasjonale tjenester er varslet at det skal gjennomføres en mer helhetlig gjennomgang av nasjonale tjenester i 2017. Tjenestens oppfyllelse av krav iht regelverk og dokumentert effekt av tjenesten vil være sentralt for denne gjennomgangen.

Konklusjon: Anbefales videreført

250416 arl